

## Spørgsmål 2:

NOAH Friends of the Earth Denmark har fremsendt følgende forespørgsel til ekspertpanelet:

*"Falder efter ekspertpanelets mening den fremherskende politiske opfattelse, at det eksisterende danske slutdeponeringskoncept er fejlbehæftet og usikkert og på længere sigt til fare for miljøet og borgerne i Danmark og vores nabolande, sammen med et juridisk skøn, der med afsæt i principperne om et højt miljøbeskyttelsesniveau og forhindrings- og forsigtighedsprincippet udsiger, at det eksisterende slutdeponeringskoncept ikke kan gennemføres i sin nuværende form og lokaliseringsprocessen derfor skal gå om?"*

Vedlagt forespørgslen er et 2 sideres notat, hvor første side refererer til det tyske Öko-instituts vurderinger og kritik af det danske slutdeponeringskoncept, hvilket ifølge spørgeren bakkedes op af høringssvar fra den tyske forbundsregering og Niedersachsens miljøministerium. Notatets side 2 indeholder nogle indledende betragtninger om, at den anførte kritik fra Tyskland er blevet bakket op af kritik fra Sverige, og at dette ifølge spørgeren formentlig er årsagen til, "at Folketinget i 2015 besluttede at følge mellemlagersporet sideløbende med bestræbelserne på at oprette et slutdepot", hvorefter ovennævnte spørgsmål gentages. Herefter anfører spørgeren forskellige betragtninger om, at bl.a. princippet om højt miljøbeskyttelsesniveau og forhindrings- eller forebyggelsesprincippet, som ifølge spørgeren "er rodfæstede i EU-retten på forfatningsniveau, jf. [Lissabontraktatens artikel 191\(2\)](#) og derfra i medfør af det såkaldte integrationsprincip integreret horisontalt, vertikalt og instrument i EU-lovgivningen og de nationale lovgivninger." Videre anføres, at princippet om højt beskyttelsesniveau og forhindringsprincippet indgår i forskellige retsakter under Euratom og i IAEA's internationale fælleskonvention om sikkerheden ved håndtering af brugt brændsel og radioaktivt affald, hvorefter spørgeren afslutter med følgende betragtninger: "I dansk lovgivning er princippet om et højt miljøbeskyttelsesniveau og forhindringsprincippet bl.a. nævnt i planlovens, miljøbeskyttelseslovens, naturbeskyttelseslovens, vandforsyningslovens og havmiljølovens formålsparagraffer og i miljømålsloven og i habitatdirektivet og den dermed forbundne danske lovgivning. Forhindringsprincippet er desuden nævnt i jordforureningslovens formålsparagraf. I alle tilfælde relaterer denne lovgivning sig til problemstillinger af principiel og praktisk betydning for slutdeponering af det radioaktive affald." Svar (udarbejdet af Peter Pagh): Ekspertpanelet forstår spørgsmålet således, at spørgeren ønsker en vurdering af, om en af spørgeren antaget fremherskende politisk opfattelse om, at det eksisterende danske slutdeponeringskoncept er fejlbehæftet, kan anses for at være sammenfaldende med en juridisk vurdering af slutdeponeringskonceptet på grundlag af principperne om højt miljøbeskyttelsesniveau og forhindrings- og forsigtighedsprincippet – og om der som følge heraf er et retligt krav om, at beslutning om slutdeponeringskoncept skal gå om. Spørgsmålet er således baseret på

en bestemt antagelse om en almindelig politisk opfattelse. Ekspertpanelet har ikke noget videnskabeligt grundlag for at vurdere, hvad der er den "fremherskende politiske opfattelse", og kan derfor hverken af- eller bekræfte, om der eksisterer den af spørgeren hævdede fremherskende politiske opfattelse af slutdepotkonceptet. Ekspertpanelet kan alene konstatere, at regeringen i 2015 har iværksat et udredningsarbejde, som ikke er afsluttet. Ekspertpanelet må herefter forstå forespørgslen således, at spørgeren ønsker oplyst, om panelet vurderer, at slutdepotkonceptet er juridisk uholdbart på grundlag af de af spørgeren anførte principper og regler. Hertil må indledningsvis bemærkes, at det af spørgeren anførte forhindringsprincip må referere til forebyggelsesprincippet, da der hverken i EU-retten eller i dansk ret eksisterer et forhindringsprincip. For det andet bemærkes, at flere af de af spørgeren anførte love som fx miljøbeskyttelsesloven ikke regulerer atomaffald. For det tredje bemærkes, at de miljøretlige principper, der er anført i TEUF art. 191(2), kun er gældende i medlemsstaterne i det omfang den nationale lovgivning implementerer EU-retlige forpligtelser, og at principperne derfor ikke efter dansk forfatningsret opfattes som værende på forfatningsniveau, men panelet er i øvrigt enig i, at de anførte principper skal anvendes ved en stillingtagen til deponering af dansk atomaffald. Konsekvensen af dette er imidlertid ikke, at et koncept for slutdeponering kan være i modstrid med principperne, idet dette beror på, hvordan konceptet udmøntes i yderligere lovgivning. Ekspertpanelet har forstået det således, at uanset hvilken konceptuel løsning for deponering af atomaffald der måtte opnå politisk tilslutning, kan beslutningen kun gennemføres med de begrænsninger, der i øvrigt følger af den lovgivning, som gennemfører principperne. Heraf følger bl.a., at de almindelige regler om miljøvurdering og reglerne om beskyttelse af Natura 2000 områder i alle tilfælde skal respekteres, ligesom de mere specielle EU-regler om håndtering af atomaffald skal overholdes. Men herudover må de i TEUF art. 191(2) anførte principper efter EU-domstolens faste fortolkning forstås på den måde, at de efterlader såvel EU-lovgiver som de enkelte medlemsstaters lovgiver med et vidtgående skøn. Det er derfor ikke muligt at give en meningsfuld juridisk vurdering af, om et koncept for slutdeponering er i modstrid med de i TEUF art. 191(2) anførte principper.